8.5.2023

Fortumin lausunto Eduskunnan talousvaliokunnalle asiassa: U 3/2023 VP: Komission ehdotus sähkön markkinamallia koskevaksi lainsäädännöksi

Fortum Oyj kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa. Fortum on aikaisemmin lausunut asiasta 13.3.2023 päättyneeseen komission konsultaatioon. Fortum antoi lausunnon Eduskunnan talousvaliokunnalle asiassa E 159/2022 VP: Suomen ennakkovaikuttamislinjaukset EU:n tulevaan sähkömarkkinamallia koskevaan aloitteeseen.

Fortum suhtautuu yleisellä tasolla myönteisesti Euroopan komission ehdotukseen sähkön markkinamallista. Nykyisellään toimivat, marginaalihinnoitteluun perustuvat sähkömarkkinat ovat kustannustehokkain tapa toteuttaa sähkön kysynnän ja tarjonnan tasapainottaminen ja varmistaa yhteiskunnan sähkönsaanti lyhyellä aikavälillä. Komission mukaan nykysenkaltaiset sähkön sisämarkkinat ovat tuoneet merkittävän hyvinvointihyödyn sähkönkäyttäjille. Sähkömarkkinoiden toimivuudesta on syytä pitää kiinni jatkossakin.

Markkinan toimivuutta tulee tarkastella myös pidemmällä aikavälillä. Pidemmällä aikavälillä Euroopassa tulee toteuttaa mittava määrä investointeja esimerkiksi uuteen päästöttömään sähköntuotantoon, siirtokapasiteettiin ja sähkön varastointiin. Puhtaan sähkön toimitusvarmuus tekee markkinasta ja järjestelmästä kestävämmän mahdollisten kriisien varalta, hyödyttäen myös sähkön loppukäyttäjää.

Fortum lausuu komission sähkömarkkinamallia (EMD) koskevasta esityksestä ja valtioneuvoston U-kirjelmästä yksityiskohtaisemmin seuraavaa:

Vaikutustenarviointi on olennainen osa parempaa lainsäädäntöä

Vaikutustenarviointi laaditaan kaikista komission aloitteista, joilla odotetaan olevan merkittäviä ja välittömiä taloudellisia, yhteiskunnallisia tai ympäristövaikutuksia. Ehdotetuista toimista ei ole komission toimesta tehty EU-tason vaikutustenarviointia. Asian kiireellisyydestä johtuen vaikutusten arviointi perustuu komission yksiköiden valmisteluasiakirjaan (SWD (2023) 58 final).

Fortumin mielestä komission tulisi huolellisesti arvioida esityksen vaikutuksia sähkön sisämarkkinoihin.

Sähkön loppukäyttäjät

Fortumin mielestä kuluttajat hyötyvät erilaisten sähkösopimusten tarjonnasta markkinoilla. Sähkön jälleenmyyjät kehittävät ja tarjoavat asiakkaiden tarpeisiin vastaavia tuotteita markkinaehtoisesti. Myyjän oikeus määrittää tuotevalikoimansa on vapaalle ja toimivalle markkinalle tunnusomaista eikä lainsäätäjän tulisi tarkasti määrittää, minkälaisia sopimuksia jälleenmyyjien pitäisi tarjota. Emme lähtökohtaisesti kannata komission ehdotusta säännellä tietyn tuotteen, kuten kiinteähintaisten sopimusten tarjonnasta.

Corporate Public Affairs
Fortum Oyj

Postiosoite
PL 100
00048 Fortum

Käyntiosoite
Keilalahdentie 2-4
Espoo

Puhelin
010-4511

Y-tunnus 1463611-4
Kotipaikka Espoo

8.5.2023

Päätös sähkön myyjien riskienhallintaa koskevien vaatimuksien käyttöönotosta tulisi jättää jäsenvaltion harkintaan ja vaatimukset tulisi voida toteuttaa esimerkiksi kansallisten viranomaisten (NRA) stressitesteillä.

Johdannaismarkkinat

Komission ehdottaa virtuaalisten aluekeskusten perustamista johdannaismarkkinoiden likviditeetin parantamiseksi. Ehdotuksen taustalla on pohjoismainen systeemihintaan perustuva malli.

Fortumin mielestä johdannaismarkkinoiden toimivuutta ja likviditeettiä tulee parantaa. Virtuaaliset markkinapaikat saattavat edistää komission tavoitetta, mutta yhdymme U-kirjeessä esitettyyn näkemykseen, että ehdotuksen vaikutuksia on hankalaa arvioida puutteellisen vaikutustenarvioinnin takia. Virtuaalisen markkinapaikan onnistuneen toiminnan edellytys on riittävä hinta korrelaatio tällaisen virtuaalisen markkinapaikan ja fyysisen hinta-alueen välillä.

Pidämme tärkeänä myös nykyisten eurooppalaisten suojausinstrumenttien likviditeetin parantamista esimerkiksi helpottamalla keskusvastapuoliselvityksen vakuusvaatimuksia sekä laajentamalla pysyvästi luetteloa omaisuuseristä, joita keskusvastapuolet voivat hyväksyä riskiensä kattamiseen.

Sähkönhankintasopimukset

Fortum pitää tärkeänä komission esitystä pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten edistämisestä. Tämä tulisi toteuttaa teknologianeutraalisti, pois lukien fossiilisiin polttoaineisiin perustuvan tuotannon ostaminen. Yhdymme myös valtioneuvoston näkemykseen, että sopimukset tulisi suunnitella tavalla, joka ei vaikuta negatiivisesti lyhyen markkinan hinnanmuodostukseen.

Tukimekanismit uudelle tuotannolle eli kaksisuuntaiset hinnanerosopimukset

Fortum suhtautuu varauksella komission ehdottamaan kaksisuuntaiseen hinnanerosopimukseen (Contract for Difference, CfD) ainoana mahdollisena tukimekanismina. Komission esitys jättää epäselväksi sen, miten CfD-sopimukset vaikuttaisivat eurooppalaisen tukkusähkömarkkinan toimivuuteen. Erityisenä kysymyksenä olisi se, että jääkö tällaisen CfD-sopimuksen piirissä oleva kapasiteetti pois PPA-markkinalta. Komissio ei ole myöskään huolellisesti arvioinut jäsenmaiden erilaisia sähköntuotannon investointeihin liittyviä tarpeita.

Kaksisuuntaiset CfD-sopimukset voisivat olla merkityksellisimpiä sään mukaan muuttuville uusiutuville energialähteille. Sen sijaan säätövoima (esim. vesivoima, pumppuvesivarastot tai biomassa) ja vakaa päästötön energia (ydinvoima) saattavat edellyttää muulla tavalla mukautettuja tukijärjestelmiä riittävien lyhyen aikavälin kannustimien varmistamiseksi tai rakennusaikaisten riskien kattamiseksi esimerkiksi pitkäkestoisissa investointihankkeissa.

Esityksellä komissio rajoittaisi jäsenmaiden mahdollisuuksia hyödyntää tarkoituksenmukaisinta ja tehokkainta tukimekanismia. Mahdollisten energian tuotantotukimallien olisikin oltava vapaaehtoisia ja teknologianeutraaleja, huomioiden erilaisten hankkeiden elinkaariin liittyviä erityispiirteitä ja säilyttää tasapaino tuen (hankekehittäjä) sekä hintavakauden (kuluttaja) välillä.

8.5.2023

Energiasiirtymän kustannusten minimoimiseksi ja sosiaalisen hyvinvoinnin lisäämiseksi on tärkeää jättää tilaa jäsenmaakohtaisille sopimusinnovaatioille.

Joustoa koskevat tukitoimet ja kapasiteettimekanismi

Fortum suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti joustoratkaisuiden edistämiseen ja katsoo, että nämäkin ratkaisut tulisi toteuttaa teknologianeutraalisti.

Joustavuutta ei tule kuitenkaan sekoittaa sähkön riittävyyteen. Tulisi huomioida, ettei pitkän aikavälin sähkön riittävyyttä taata pelkästään järjestelmän joustavuutta lisäämällä. Sähkömarkkinamallia koskevan uudistuksen tulisikin edistää kaikkia joustolähteitä, eikä rajoittua ainoastaan kysyntäpuolen reagointiin ja sähkön varastointiin.

Sähkön riittävyyden ja toimitusvarmuuden parantamiseksi kapasiteettimekanismin (Capacity Remuneration Mechanism, CRM) pitäisi olla keskeinen osa markkinamallia. Kapasiteettimekanismien ensisijainen tarkoitus on varmistaa energiaresilienssi kaikissa olosuhteissa yhteiskunnan sähköistyessä, mikä voidaan saavuttaa parhaiten sähköjärjestelmän tarpeista riippuen lisäämällä erilaisia resursseja: sekä vakaita, joustamattomia että joustavia. Tähän Komissio ei esityksessään juurikaan ota kantaa.

Nykyisessä lainsäädännössä kapasiteettimekanismi määritellään väliaikaiseksi markkinamallin lisäykseksi, eräänlaisena viimeisenä keinona toimitusvarmuuteen liittyvien huolenaiheiden ratkaisemiseksi. Jäsenvaltioiden tulisi kuitenkin voida vapaasti valita, ottavatko ne käyttöön kapasiteettimekanismeja, ja näiden hyväksymisprosessin pitäisi olla nykyistä sujuvampaa EU-tasolla.

Kohtuuhintaisen energian saatavuus sähkön hintakriisin aikana

Fortum suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti ajatukseen säätää kriteereistä ja toimenpiteistä korkean sähkön hinnan varalta. Ehdotuksessa tulisi kuitenkin tarkentaa kriisin määritelmän raja-arvoja ja kriteereitä, jotta sähkön hintakriisiä ei julistettaisi tilanteessa, joka ei täyttäisi sähkön hintakriisin tunnusmerkkejä.

Parempi suojautuminen energian tukkumarkkinoilla tapahtuvaa markkinoiden manipulointia vastaan

Fortum katsoo että markkinatoimijat tarvitsisivat mahdollisimman selkeän ja konsistentin säätelyn joka on helposti ymmärrettävissä ja implementoitavissa. REMIT on jo nykyisellään laaja ja monimutkainen kokonaisuus, jossa on edelleen 10 vuoden voimassaolon jälkeen tulkintaa vaativia kohtia. Fortum toivoisi Komission ehdotukselta nykyisen lainsäädännön selkeyttämistä. Valitettavasti Komission ehdotus vie lainsäädäntöä kuitenkin entistä monimutkaisemmaksi lisäten tulkinnan tarvetta ja tehden implementoinnista huomattavasti nykyistä haastavampaa. On huomattavaa, että ehdotus pitää sisällään laajan määrän muutoksia jotka koskettavat sitä miten REMIT säännöksiä implementoidaan markkinaosapuolten toimesta.

Lisätietoa:

Jussi Mäkelä, Manager, Trading Analysis, jussi.makela@fortum.com 045-2074177

Jami Arvola, Public Affairs Manager, jami.arvola@fortum.com 040-5320433